

Za razliku od socijalizma, na Zapadu je uvek sapostojalo više različitih obrazaca političkog sećanja. U Austriji posle afere Valdhajm "tezu o žrtvi" privremeno je zamenila "teza o dželatima", a posle toga su govor Vranickog o "suodgovornosti" i pritisak zahteva za odštetom uslovlili dugačiji prilaz prošlosti. Bolje je govoriti o delimičnim promenama sećanja, prilagodljivim modifikacijama, drugačijem akcentiranju i postupnim promenama nego o njegovom naglom zaokretu. Uvek je prisutno više službenih političkih obrazaca koji se koriste po potrebi: samoviktimizacija, suodgovornost, Austrija je bila okupirana i sl. Hajder je bio prototip predstavnika druge generacije koja je rehabilitovala "ratnu generaciju" i pružala otpor zahtevima za obeštećenjem. Težnja da se podvuče crta i suočavanje sa istorijskom krivicom svede na materijalno obeštećenje kriju u sebi opasnost da se primaoci obeštećenja prikažu kao objekti sporazuma oko numeričke veličine. To je način kvantifikovanja i dehumanizacije bivših žrtava.

Posledice oportunističke politike vodećih krugova austrijske Druge republike oko nepotpune denacifikacije i danas su primetne. Ispoljavaju se u obliku protivrečnosti između patetične osude nacizma i prihvatanja pojedinačnih nacista kao "malih nacista", u toleranciji prema pronacističkim apologetskim bulevarskim medijima, političarima i prema desnom ekstremizmu, u izbegavanju isplate obeštećenja nacističkim žrtvama, čiji zahtevi izazivaju antisemitske refleksije, u ignorisanju zahteva za progonom nacističkih zločinaca, zatim u nedovoljnoj spremnosti za javno distanciranje od nacizma (preko spomenika) i skorašnjem nastojanju da se izložba o zločinima Vermahta brzo ukloni i predstavi kao propaganda. "Antifašistički duh" je austrijski mit, kao što je to i kolektivno skidanje krivice sa Austrije preko mita o žrtvi ili preko legende o "nultom času" (Bailer 1999). Opažanje prošlosti zgušnjava se uvek u onome što se od pre nekoliko godina naziva political correctness. Prošlost uvek opažamo iz određenog ugla koji nije slučajno odabran. To je uzrok otpora evropeizaciji, koja znači da više nema nacionalnih monopola u opažanju istorije, niti "vlastite" istorije koju bi pisali samo "pravi" Austrijanci. Službena austrijska historiografija još jedan je dokaz da istorija nije samo rekonstrukcija prošlosti, nego i politički stvaralac identiteta.

2. 2. Japan: između atomske žrtve i zločina u Aziji.

Od početka 1980. odnos prema nemačkom modelu prevladavanja prošlosti postao je važna strana japanskih debata o ratnoj krivici. Službena komemoracija pedesete godišnjice kraja rata pokrenula je i pitanje naknade štete žrtvama rata. Levica je bila za prihvatanje nemačkog modela, dok su nacionalisti odbijali poređenje japanske istorije sa "apsolutnim zlom" nacizma. Ovaj otpor sputavao je suočavanje sa senkama istorije. Treći pristup se zalaže za saradnju Japana sa napadnutim azijskim narodima, i protivi se evrocentризму i nacionalizmu.

Japansko suočavanje sa vlastitom militarističkom prošlošću je samo po upadljivosti motiva žrtve slično austrijskom, dok je u sadržinskom pogledu bliže nemačkom obrascu. Ipak, dok je za Nemce poraz nacizma bio nelagoda, iako je značio oslobađanje od Hitlerovog terora, Japanci su poraz osećali kao sramotu. Osećali su stid i krivicu prema svom caru a posle bombardovanja Hirošime širilo se osećanje žrtve. Kritičko suočavanje sa prošlošću u Japanu takođe je kasnilo. Nova prekretnica bila je smrt cara Hirohita januara 1989. Iste godine kada je u Berlinu pao Zid, u Japanu je počela "nova era" i kritički odnos prema prošlosti (Mishima